

Amager, 28. juni 2024

Miljøpunkt Amagers høringssvar vedr. Ressource- og Affaldsplan 2030

Det er tydeligt og prisværdigt at Ressource- og Affaldsplan 2030 (RAP30) bygger videre på de seneste års erfaringer og indsatser om at fremme sortering og cirkulær økonomi i København, og at RAP30 samtænkes med den øvrige bæredygtige udvikling i København, som rammesættes i Kommuneplanen og Københavns Kommunes Klimaplan og særligt understøttes af Mad- og måltidsstrategien, Biodiversitetsstrategien og kommunens indkøbspolitik.

Vi finder samlet set, at udkastet til RAP30 er meget fint og gennemarbejdet. Vi har kommenteret de afsnit, hvor vi alligevel mener at have forbedringsforslag. Grundlaget for vores kommentarer bygger på gennemlæsning af RAP30 samt miljøpunktets erfaringer på affaldsområdet.

Ressource- og Affaldsplan 2024 har vist, at omstillingen tager tid, da vaner ikke ændres fra dag til dag, og de mange tiltag skal have tid for at nå deres fulde effekt.

Miljøpunkt Amager er meget optaget af håndteringen af affald i enhver henseende, og at det betragtes som en ressource til både recirkulering og genanvendelse. En given affaldsmængde kan være af biologisk karakter og anvendes i gødnings- og næringsstofomsætningen eller som energikilde i el- og varmeproduktionen.

Som udgangspunkt er Miljøpunkt Amager af den opfattelse, at det for samfundet er overordentligt vigtigt, at der arbejdes for at reducere affaldsmængderne. Det være sig i produktionen og anvendelsen af alt det, der har karakter af engangsanvendelse og som vi kender fra handlen og omsætningen i dag, og at der i husholdningerne og hos forbrugerne indtænkes og udøves en adfærd, der gør op med 'køb og smid væk'-kulturen, som i høj grad har medvirket til klodens store miljøudfordringer.

Indledningen henviser ganske fint til at Danmarks Country Overshoot Day falder tidligere hvert år, og dermed det underliggende problem: Massiv overproduktion- og overforbrug.

Vi mener dog, at denne pointe kunne, og ville have godt af, at udtales endnu mere. Den 16. marts har vi danskere opbrugt vores andel af naturlige ressourcer for 2024. Herfra gik vi i overtræk på kontoen. Hvis resten af verden skulle forbruge i samme stil som danskerne ville det kræve fire jordkloder (Footprintnetwork.org). Vi er positive over samtænkningen med andre strategier på tværs af kommunen, men savner i høj grad også at Doughnut Økonomi og de planetære grænser inddrages i rammesætningen, da dette er en forudsætning for at tale om bæredygtighed. De planetære grænser, som udgør det økologiske fundament i Doughnut-modellen, understreger behovet for balance mellem menneskelige aktiviteter og naturens kapacitet/regenereringsevne. Derudover giver det også god mening at inddrage denne forståelsesramme, da Københavns Kommune også har valgt at afrapportere i forhold til Doughnut-modellen.

Københavns Kommune har opstillet fire mål for håndtering, genanvendelse og brugen af restaffaldet i de kommende år. Miljøpunkt Amager anerkender de ambitiøse mål i RAP30, som gerne skal realiseres gennem følgende fem temaer, hvortil der er knyttet 16 indsatser.

Vi har følgende konkrete kommentarer til de enkelte temaer.

Tema 1 - I København reducerer vi vores affald

I dette tema kunne det være fint at fremhæve samarbejde med lokale aktører, herunder boligforeninger, miljøpunkter og kulturhuse. Et indsatsområde kunne være at understøtte fællesskaber igennem Teknik- og Miljøforvaltningens 'Lokale klimatopmøder' i bydelene. Der er allerede blevet holdt ét på Nørrebro i 2023, og på Amager og Vesterbro i 2024, og flere er i pipeline til 2025, hvis det besluttet politisk.

Vi mener, at man med fordel kan øge udbygningshastigheden af nærgenbrugsstationer. Vi ønsker i forbindelse med RAP30, at der etableres flere end de to pladser, der allerede er beskrevet. Herunder ville det være godt at lave en borgerinddragelsesproces, som man så det med sorteringspunkterne, hvor folk kan komme med forslag til placering.

Derudover foreslår vi at opdatere de gamle storskraldspladser til ressourcepladser/mikro-nærgenbrugspladser med aktiv lokal genanvendelse. Her kan der være byttehjørner, samt værkstedsfaciliteter til både børn og voksne. Det skal være indrettet som sociale samlingspunkter med adgang døgnet rundt. Med ressourcepladser/mikro-nærgenbrugspladser støtter vi også målet om mere direkte genbrug af stort indbo og indendørs træ. Genbrug er i det hele taget blevet stadigt mere populært de senere år, og den sociale dimension forstærker det. Dette kan ses på, at affaldsmængden i de sidste 10-15 år ikke er steget pr. indbygger, men faldet.

Mikro-nærgenbrugsstation, en nærgenbrugsplads i miniformat, med affaldsfraktioner i forhold til den lokale affaldssammensætning, vil være en konkret løsning i mange kolonihaver og store bebyggelser, hvor der er meget affald og meget plads. Vi kan henvise til erfaringer i Hf. Sønderbro, hvor genbruget vokser, samtidigt med fællesskabet vokser og trygheden stiger. Den blev som den første af sin slags etableret i foråret 2024 med støtte fra Københavns Kommune.

Vi foreslår desuden, at kommunen tilbyder støtte til etablering af byttehjørner/skure. Kommunen kan evt. støtte anlæggelsen med bytteskure og værksteder i gårdene helt eller delvist med etableringsomkostningerne. Ejendommene/gårdene skal som betingelse for modtagelsen af tilskuddet have tilknyttet mindst én uddannet affaldsansvarlig/affaldsambassadør.

Tema 2 - I København sorterer vi

Miljøpunktet finder det gavnligt, at der fremover og i RAP30 opereres med reel genanvendelse fremfor blot den indsamlede mængde, således at det bliver tydeligt hvilke tabstrater, der er for de enkelte fraktioner, og at fejlsorterede affaldstyper ikke længere tæller med.

Det er Miljøpunkt Amagers opfattelse, at Københavns Kommune vil kunne fremme affaldshåndteringen og recirkulationen ved vedblivende at understrege betydningen af kildesorteringen hos borgerne.

Det er i den forbindelse afgørende, at boligejendommene prioriterer den nødvendige plads – enten udendørs i gården eller indendørs i stueetagen – til de nødvendige affaldscontainere, og at der i ejendommen føres tilsyn med, at den lovpligtige sortering foregår.

Vedrørende nye boligejendomme er det lokaludvalgets erfaringer, at der i lokalplaner for byggerierne ikke er nok fokus på, at der i ejendommen er den fornødne plads til affaldssortering og containere.

Vi mener, at man kan gå niveauet videre med en fast officiel ordning, der placerer en affaldsambassadør/affaldsansvarlig i hver ejendom og flere i større ejendomme. Affaldsambassadørernes funktion skal både være at besvare spørgsmål og tage initiativ til dialog og informationskampagner omkring affaldssortering og genanvendelse. Kommunen skal tilbyde uddannelsen og i løbet af planperioden udbrede ordningen til minimum 40 % af byens ejendomme. Der skal sikres en løbende opdatering af affaldsambassadørernes/de affaldsansvarliges vidensniveau igennem uddannelse og med inspirationsture til modtageanlæg mm.

Det er desuden bydende nødvendigt at indtænke inklusion af forskellige målgrupper i indsatserne. Generelt mangler der et særligt fokus på socialt udsatte boligområder. Kommunen skal afsætte midler til en vedvarende og ekstra indsats med personlig kontakt og dialog med de udsatte grupper i byen. Derudover er der en kedelig tendens til at sorteringsanlæg- og faciliteter ikke viser nødvendigt hensyn til handicappede og kørestolsbrugere: Sorteringsbeholdere er for det meste for høje, indgangen til beholdere for stejl, eller lågen til beholdere for tunge. Vejbelægning med chaussesten gør det desuden svært for kørestolsbrugere at komme ind på området. Dette er ikke blot i strid med Bygningsreglementet (Kap. 3+4, § 65), men også imod Københavns Kommunes arbejde for at skabe en inkluderende og mangfoldig by, og er derfor noget der i høj grad skal have fokus og medtages i det videre arbejde.

I private virksomheder er affald mange gange et lavt prioriteret område. For at sikre en højere prioritering af affaldsområdet i virksomhederne, kunne man tilknytte en socialøkonomisk medarbejder fra fx Gladfonden, som bliver 'udlånt' nogle få timer pr. dag. Således kan man løfte affaldssorteringen fra et sekundært indsatsområde til et primært indsatsområde.

Desuden ønsker vi, at der etableres affaldssamarbejder i ejendomme med både erhverv og beboelse, da gårdene ikke kan rumme at alle små og mellemstore forretninger/erhverv, skal have deres 10 fraktioner i egne containere i gården.

Tema 3 - I København styrker vi kvaliteten i genanvendelsen

For at skabe opbakning til målet om 60% sortering i hele byen skal der tages nogle nye redskaber i brug. Vi foreslår at opgradere affaldskommunikationen med illustrative tegninger og løbende budskaber om affaldssortering på selve beholderne. Beholdere med denne meget tydelige kommunikation kan i første omgang anvendes i særlige kampagner til udvalgte gårde. Her tænker vi på ejendomme og gårdlaug som allerede har besluttet sig for en særlig indsats for affaldssortering og som samtidig inkorporerer en affaldsambassadørfunktion i deres dagligdag. Initiativet skal være en del af forankringen af ressourcedagsordenen i lokale fællesskaber.

De løbende udskiftelige budskaber under låget kan fx være data om, hvordan det går med affaldssorteringen blandt borgerne som bruger beholderne. Når man i et antal gårde på et givet tidspunkt har gjort sig erfaringer med disse særlige beholdere kan man overveje at udbrede systemet til hele byen.

Parallelt kunne kommunen køre forsøg med beholderne i sine egne institutioner og kontorer når man går i gang med at indføre affaldssortering her.

Med ovenstående forslag mener vi at kunne forbedre affaldskommunikationen og borgernes opmærksomhed på affaldssortering. Budskabet bliver mere nærværende når de får en konkret fysisk manifestation.

Den løbende udskiftning af budskaber inklusive orientering om borgernes egen sortering understøtter en større fortælling om borgernes eget medansvar.

Tema 4 - I København styrker vi genbrugskulturen

Det er miljøpunktets opfattelse, at genbrugsstationerne – både de store og de små – er særdeles funktionelle enheder for den lovbestemte fraktionering og sortering af affald til genanvendelse og recirkulering, ligesom stationerne gennem bemandingen har en opdragende virkning i relation til affaldshåndtering, genanvendelse og miljøbevidsthed hos borgerne.

Genbrugsbutikker er også en vigtig del af formidlingen af ting og sager til genbrug og recirkulering. Det gælder både de kommercielle og humanitært baserede butikker og nethandelen mellem folk.

En meget betydningsfuld aktivitet i genbrugssammenhæng er genbrugs- og loppemarkeder. Her omsættes efterhånden betydelige mængder af tøj, ting og sager. Loppemarkederne har endvidere den funktion, at de befordre handels- og byttetalent og socialt samvær. Således kunne Københavns Kommune overveje i lighed med andre events som løb, musik og pride, at holde et event om året med loppemarkeder over hele byen, som led i byens genbrugspolitik og miljøbevidsthed.

Hos Miljøpunkt Amager har vi adskillige års erfaring og succes med at holde Byttemarkeder. Her bliver der ofte 'omsat' 500 kg ting og sager, der på 3 timer skifter hænder/hjem. Københavns Kommune kunne også understøtte Nordisk Byttedag. Vi opfordrer til at man blandt andet understøtter lokale byttemarkeder igennem en kommunikationsindsats, fx en kalender på Københavns Kommunes hjemmeside i stil med den måde man understøttede arrangementer under Tour de France i 2022.

Øget genbrugskultur og fællesskaber flugter også anbefalingerne fra Københavnernes Klimaborgerting fx 1.1, 1.2, 3.2, 5.1 og 12.4.

Vi mangler affaldstal fra bydelene i København, som vi håber bliver en mulighed i planperioden, meget gerne helt ned til gårdniveau.

Tema 5 - I København recirkulerer vi byggeaffald

Øget samarbejde med branchen er nødvendig både ift. indsamling af data men også ift. udvikling af løsninger. Reduction Roadmap, som er støttet af over 540 organisationer indenfor byggebranchen, er et eksempel der viser at branchen gerne vil samarbejde og forpligte sig på at reducere deres CO₂-aftryk, og endda er mere ambitiøse/tager krisen så alvorligt som den bør - mere end politikere og beslutningstagere. Reduktion er afgørende, for som det beskrives i rapporten så skal udledningen reduceres med 96 % pr. år, hvis boligbyggeriet forsætter med samme hastighed som i dag, altså fra 9,63 til 0,4 kg CO₂eq/m² år. Reduktionen skal foregå hurtigt: "Med udgangspunkt i Parisaftalen kan det tillades, at transitionen mod et Safe Operating Space for boliger sker mellem 2029 og 2036.". Safe Operating Space henviser til det sted i Doughnut-modellen, hvor vi opfylder sociale behov, og samtidig holder os indenfor de planetære grænser.

Miljøpunkt Amager har noteret, at der transporteres store mængder af jord til Nordhavn/Lynetteholm, næsten 2 millioner tons om året. Fire gange mere end det affald der bliver brændt på ARC. Det betyder at der transporteres ca. 750 lastvogne læs jord rundt i byen hver dag. Miljøpunkt Amager har et forslag om fx at nedsætte en gruppe i forvaltningen og gennemtænke hvorfra jorden kommer og udtænke forslag til nedbringelse af jordtransporterne igennem byen.

Borgerinddragelse

Som led i høringsvarprocessen oprettede Miljøpunkt Amager en spørgeskemaundersøgelse, og bad borgerne om deres input på forvaltningens tre spørgsmål (se næste afsnit). Spørgeskemaundersøgelse blev delt på miljøpunktets facebook side (3400 følgere) og instagram (1400 følgere).

Spørgeskemaundersøgelsen gav ikke noget afkast, men en enkelt borger kommenterede på opslaget omkring udfordringen ved at finde plads til at sortere i alle fraktioner, når man bor i en lille lejlighed.

Derudover blev pladsudfordringen i gården, samt støjgener ved afhentning og pressede skraldemænd brugt som argument for en mere centraliseret affaldssortering.

Som led i høringen stiller forvaltningen tre spørgsmål:

Kvarterhuset
Jemtelandsgade 3, 4. sal
2300 København S
miljopunkt-amager.dk
post@miljopunkt-amager.dk

Hvordan bliver vi endnu bedre til at sortere vores affald i København, så vi kan genanvende vigtige ressourcer?

De affaldsansvarlige/affaldsambassadørens fokus skal vendes, så deres vigtigste rolle er at sørge for dialog med beboerne. Vi skal have særligt fokus på madaffald. Gennem dialog og information om denne, vil det næsten automatisk smitte af på de andre og restaffaldet vil blive væsentligt reduceret.

Mere fokus på at dele kommunikationsmateriale, vejledninger, puljer og plakater med lokale aktører, miljøpunkter og kulturhuse, da disse er i direkte kontakt med borgerne og kan understøtte kommunens formidlingsindsats og henvise til hjemmeside.

Hvordan bliver vi bedre til at dele, reparere og sende gode ting videre til genbrug, så ressourcerne ikke går til spilde?

Udbygning af nærgenbrugspladserne og mikro-nærgenbrugspladser, samt flere byttehylder/skure i gårdene.

Det er vigtigt med udbygning og støtte af ordningen med affaldsambassadører/affaldsansvarlige i hver ejendom eller gård, der kan have dialog og give information til beboerne.

Lave og dele plakater med boligforeninger, miljøpunkter og kulturhuse, der formidler om nærgenbrugspladser og mikro-nærgenbrugsstationer, fx. A la 'Vidste du at du kan hente kompostjord lige rundt om hjørnet?' eller 'Lige flyttet? Gå på opdagelse i 500 m² af genbrugsguld' Eller en plakat med placering af lokale nærgenbrugsstationer og deres åbningstider med lokale aktører, miljøpunkter og kulturhuse, så borgerne bliver opmærksomme på at de eksisterer.

Hvordan reducerer vi vores affaldsmængder, fx ved at undgå madspild og gennem vejledning om reparation af fx tekstiler og elektronik.

Vi ser gerne at kommunen understøtter denne dagsorden ved at gøre det muligt for reparationsfællesskaber, herunder Repair Cafeer, at låne lokaler/faciliteter på

nærgenbrugs- og genbrugsstationerne. Repair Cafeerne er drevet af lokale frivillige ildsjæle, der stiller deres tid og kompetencer til rådighed til at lære andre at reparere deres elektronik og tøj. Tingene der bliver medbragt til disse reparationscafeer ville som oftest blive smidt ud, hvis ikke de kunne få hjælp til at reparere her. Ved at gøre det lettere for de frivillige fællesskaber at overleve kunne man fremme en reparationskultur og -adfærd lokalt.

Reduktion af forbrug af ressourcer og affaldsmængder er altafgørende for at leve indenfor de planetære grænser. Forskning viser at mode- og tekstilproduktionen skal reduceres med 75-95 %, førend vi kan opnå ressourcemæssig bæredygtighed (Fletcher & Tham 2019; Niinimäki et.al. 2020). Vi står dog pt. i en situation, hvor reduktionen er afgjort af, hvorvidt vi formår at omlægge forbrugsvaner- og mønstre. Hvis vi skal overholde Paris-aftalens 1.5 grads målsætning, skal vi reducere antallet af nyindkøbt tøj/tekstiler til 5 stykker om året/person (Hot Or Cool Institute).

Miljøpunkt Amager ved, at ARC arbejder med en kampagne for at øge kvaliteten af de indsamlede tekstiler i Københavns Kommune, da en meget stor del må kasseres da det er blevet vådt, muggen mm. Dette kan til dels løses ved at borgerne afleverer aflagte tekstiler i lukkede plastikposer. Men der skulle efter sigende også være en konstruktionsfejl på tekstil-sorteringspunkterne, som gør at regnen kommer ind i beholderen. Dette skal selvfølgelig løses hurtigst muligt i planperioden.

Forbrugskultur er skabt af flere faktorer, herunder eksponering for markedsføring og reklamer for tøj, elektronik og andre ting, hvorfor et forbud mod at reklamere for klimabelastende ting/aktiviteter kunne være et forslag til Københavns Kommune, og som vi også ser som en del af denne dagsorden.

Bilag 4 Kommende lovgivning på affaldsområdet

Der er en proces i gang med omlægning og liberalisering af affaldsområdet, dette giver nye muligheder. Der skal blandt andet etableres indsamling og genbrug af engangskaffekopper og pizzabakker, som er umærket for miljøet. 30 % af forbrændingsanlæggene skal lukkes, og dette skal forgået gennem liberalisering, men vi ved endnu ikke, om det betyder en økonomisk belastning af Københavns borgere.

Bilag 5 Ressource- og Affaldsplan 2030 - økonomi og effekter

Der er en fin oversigt over omkostninger ved indsamling og behandling af affald, der giver et godt transparent billede af udgifterne ved de forskellige fraktioner.

På sigt kan det overvejes et regulere forbrændingsgebyr, for at gøre restaffald til forbrænding væsentlig dyrere. Indtægten ved gebyret skal bruges til at øge mængderne til udsortering, ved direkte eller indirekte tilskud til bedre affaldsadfærd. Fx inspirationsture til forarbejdningsindustrien for affaldsansvarlige i København. Og andre informationsinitiativer der inspirerer de affaldsansvarlige til bedre og mere sortering.

Yderligere bemærkninger

Vi oplever at mange byboere køber sphagnum fra supermarkeder, alene fordi det er pakket og til at bære på en cykel. Det er dermed nemmere tilgængeligt, end den gratis jord på de store genbrugspladser, som mest er til folk i bil. Sphagnum (og lignende materialer - svensk markmuld fx) er både en begrænset naturtype (højmosen) og et meget klimaskadeligt materiale.

Det er vigtigt, at borgere uden bil har adgang til et bæredygtigt og billigt alternativ. Derfor skal borgerne også have adgang til at hente jord på Nærgenbrugspladserne.

Miljøpunkt Amager bidrager gerne til at informere og engagere borgerne i indsatserne under RAP30.

Venlig hilsen

Dorte Grastrup-Hansen
Centerleder
Miljøpunkt Amager

Lasse Rossen
Forperson
Miljøpunkt Amager

Kvarterhuset
Jemtelandsgade 3, 4. sal
2300 København S
miljopunkt-amager.dk
post@miljopunkt-amager.dk